

Arvot

Mitkä tahot muokkaavat arvomaailmaamme? Perinteisesti koulu, uskonto, koti ja ystävät ovat olleet keskeisiä vaikuttajia. Nykyisin kuitenkin ehkä merkittävin vaikutus tulee mediasta. Media on vallan väline: se, joka kontrolloi mediaa, kontrolloi myös asenteitamme, arvojamme – ja lopulta koko maailmaa.

Arvomme muokkautuvat myös esimerkin kautta. Mitä poliitikot ja maan eliitti tekevät, sitä kansa seuraa. Joissakin maissa ihmiset eivät maksa veroja, koska poliitikot ja maan eliitti eivät niitä maksa. Sama pätee korruptioon ja muihin ilmiöihin – niin negatiivisiin kuin positiivisiin. Maan johdon huono arvomaailma heijastuu koko kansaan. Vastaavasti johdon rehellisyys ja hyvät arvot vahvistavat koko yhteiskuntaa.

Kungfutse totesi viisaasti:

"Ellei teillä itsellänne, herra, olisi ahneutta, ette saisi kansaa varastamaan, vaikka varastamisen palkitsisitte."

Mikään ei ole muuttunut sitten 500-luvulla eaa. eläneen Kungfutsen ajoista.

Vaalien alla poliitikot lupaavat, että heidän hallituksensa muuttaa kaiken paremmaksi. Mutta kuten seepura ei voi muuttaa raitojaan, poliitikot eivät voi muuttaa luonnettaan. Pysyvää muutosta ei tapahdu, koska he eivät halua tai pysty muuttamaan arvomaailmaansa – ja kaiken lisäksi puoluepolitiikka estää heidän sooloilunsa.

Kreikkalaisten arvot – varoittava esimerkki Suomelle

Kreikka taistelee edelleen olemassaolostaan. Se voi toimia meille arvokkaana varoituksena. Transparency Internationalin Kreikan puheenjohtaja Costas Bakouris totesi jo kesällä 2015: *"Ellei korruptiota torjuta, ei voida ratkaista maiden muita ongelmia."*

Bakourisin mukaan Kreikan talouskriisin juuret ulottuvat 1980-luvulle, jolloin kreikkalaisten arvot alkoivat rapautua. Oikeuslaitos toimi tehottomasti, ja veronkierto muuttui yhä hyväksyttävämmäksi.

"Hitaasti omatuntosi alkaa vaivata sinua vähemmän ja vähemmän. Tunnet itsesi vähemmän syylliseksi. Menetät arvopohjasi ja sisäisen voimasi vastustaa vääriä asioita."

Kun arvot murenevat, murenee myös valtion rahoituspohja. Arvokriisi muuttuu vääjäämättä talouskriisiksi. Kaikkien suurten kulttuurien tuhon alku on ollut sama: päättäjien ahneus ja korruptio, joka leviää yhteiskunnan kaikkiin rakenteisiin.

Me suomalaiset olemme tällä hetkellä arvoilta samalla tasolla kuin Kreikka oli noin 20 vuotta sitten. Hyväksymme ajatuksen, että menestyksen nimissä pieni vilppi ja kovat otteet ovat oikeutettuja.

Näin alkaa myös Suomen oma tuhon kierre.

Valtion virkamiesten nykyiset arvot – ja miksi ne eivät riitä

Valtiovarainministeriön verkkosivulla todetaan: *"Julkinen toiminta on toimimista kansalaisten valtuutuksella, kansalaisten varoilla ja kansalaisten eduksi. Kun käytetään julkista valtaa, on toimittava puolueettomasti, riippumattomasti ja tasapuolisesti."*

Vuonna 2001 määritelty valtionhallinnon yhteinen arvoperusta sisältää mm. tuloksellisuuden, avoimuuden, laadun, asiantuntemuksen, luottamuksen, palveluperiaatteen, puolueettomuuden, tasa-arvon ja vastuullisuuden.

Paperilla tämä kuulostaa hyvältä. Mutta todellisuudessa lista painottuu liikaa tuloksiin ja palvelun laatuun – ja jättää monet aidosti tärkeät arvot mainitsematta. Voidaan myös kysyä, kuinka moni arvo todella toteutuu virkamiesten arjessa. Erityisesti "tuloksellisuus" on usein kaukana käytännön työstä.

Yritysten "mission statement" -listojen tavoin juuri se arvo, jota eniten korostetaan, toteutuu käytännössä usein kaikkein huonoimmin. Sama pätee virkamieskoneistoon.

Hyvä arvopohja ei synny vain virkamiesten sitoutumisesta – sen täytyy ulottua myös maan ylimpään johtoon, ministereihin ja kansanedustajiin.

Pelkkä huoneentaulu ei muuta toimintaa. UAD-mallissa jokainen valtion työntekijä käy läpi perinpohjaisen arvokoulutuksen. Lisäksi arvojen noudattamista valvotaan. Jos virkamies ei

selvästi kunnioita uutta arvomaailmaa, hänen on etsittävä uusi työpaikka. Näin varmistetaan, että arvot juurtuvat koko hallintoon – nopeasti ja pysyvästi.

UAD-mallin arvomaailma

Arvot luovat yhteiskunnan. Päättäjät tekevät päätöksiä sen ajan arvojen – tai niiden puutteen – pohjalta.

UAD-yhteiskunnassa päätökset perustuvat seuraaviin perusarvoihin:

1. Hippokrateen vala – “Älä vahingoita muita”

Jo tämän periaatteen seuraaminen estäisi valtaosan vääristä päätöksistä.

2. Vapaus ja vastuu

Menestyvät yhteiskunnat ovat vapaita yhteiskuntia. Mitä vähemmän turhia lakeja ja sääntöjä, sitä enemmän luovuutta ja hyvinvointia.

Kunnille, kaupungeille, yhteisöille ja yksilöille annetaan vapautta muokata elämäänsä omien tarpeidensa mukaan – aina vastuuta unohtamatta.

3. Neutraalius ja riippumattomuus

Päätökset tehdään puolueettomasti, ilman uskonnon, rahan, ideologioiden tai poliittisten etujen ohjausta. Jos mahdollista – aina Suomen etu edellä.

4. Oikeudenmukaisuus

Kansalaiset hyväksyvät myös epäedulliset päätökset, jos ne ovat oikeudenmukaisia ja samat kaikille. Nykyjärjestelmässä tämä ei toteudu: pankit, liitot, hyväveliverkostot ja poliittinen eliitti saavat usein erikoiskohtelua.

5. Yhteiskunnan etu ja kansalaisten tuki

Vahva yhteiskunta on kansalaisten hyvinvoinnin edellytys. Jos valtion on tehtävä kansan tahdon vastainen, mutta yhteiskunnan kannalta välttämätön päätös, kansalta kysytään ensin lupa kansanäänestyksellä.

Jos kansa äänestää vastaan, valtio voi käyttää veto-oikeutta – mutta vain poikkeustapauksissa, kuten rajaturvallisuudessa, infrastruktuurihankkeissa tai sodan julistamisessa.

6. Tasapaino kansalaisen ja yhteiskunnan tarpeiden välillä

Ilman toimivaa yhteiskuntaa ei ole hyvinvoivia kansalaisia – ja ilman hyvinvoivia kansalaisia ei ole toimivaa yhteiskuntaa. Siksi joskus yhteiskunnan, ja jopa yritysten, etu on asetettava etusijalle.

7. Kansalaisten hyvä

Ihmisyys, tasa-arvo, vapaus, avoimuus, yhdenvertaisuus ja suvaitsevaisuus muodostavat valtiovallan keskeisen arvoperustan.

8. Hyvinvointi ja menestyminen

Yhteiskunnan tehtävä on luoda vahva ja vapaa perusta, jossa kansalaiset ja yritykset voivat menestyä omalla tavallaan – ja näin rakentaa koko yhteiskunnan hyvinvointia. Yhteiskunnan pitää olla mahdollistaja, ei vaikeuttaja.

9. Korkea virkamiesetiikka ja moraali

Kaiken virkamiestoiminnan perusta on rehellisyys niin valtiota kuin kansalaisia kohtaan. Rikkomuksista seuraa riittävän kovat rangaistukset väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

10. Uskonnonvapaus

Vapaus valita oma moraalikäsitys, elämänfilosofia ja uskonto. Valtio ja kirkko erotetaan toisistaan. Meidän ei pidä unohtaa meidän kristillisiä juuriamme. Ne ovat muokanneet meistä mitä me olemme.

11. Ekologisuus ja luonnonsuojelu

Kestävä kehitys toteutetaan käytännössä, ei vain paperilla. Kasvu ja kehitys perustuvat järkeviin ekologisiin arvoihin, mutta ei niin, että ekologiset arvot menevät kaiken edelle.

12. Lait ja turvallisuus

Mahdollisimman vähän lakeja ja rajoituksia. Painopiste rikollisuuden ehkäisyssä ja poistamisessa. Suomen ja sen kansalaisten turvallisuus asetetaan kansainvälisten sopimusten edelle.

13. Kansalaisilla täytyy olla lainsuoja oman, perheen ja kodin puolustamisessa, jopa puolustamalla niitä väkivallalla.

14. Avoimuus

Hallitus toimii läpinäkyvästi. Kritiikki ja mielipiteiden salliminen luovat innovaatioita. Kokoukset ja päätöksenteko ovat kansalaisten nähtävissä ja valvottavissa verkossa.

15. Kevyt ja joustava julkinen sektori

Julkinen sektori pidetään mahdollisimman pienenä ja reagoivana. Kunnille annetaan enemmän valtaa omien sääntöjen ja lakien muokkaamiseen.

16 . Yhteiskunnallinen yrittäminen

Valtiovalta tukee yhteiskunnallisten yritysten luomista. Ne käyttävät voitot yhteiskunnallisiin ja ekologisiin tavoitteisiin.

17. Elämän tarkoituksen tukeminen

Valtiovallan tärkeimpiä tehtäviä on tukea kansalaisia saavuttamaan heidän elämän tarkoitus – terveys, kasvu, menestys, vapaus ja tulevien sukupolvien turvaaminen.

18. Nykyisten hyvien arvojen säilyttäminen

Nykyiset arvot – tuloksellisuus, avoimuus, laatu, asiantuntemus, luottamus, palveluperiaate, puolueettomuus, tasa-arvo ja vastuullisuus – ovat edelleen osa arvopohjaa.

19. Suomen etu ensin

Suomen etu asetetaan etusijalle ennen ulkomaisten yritysten, maahanmuuttajien tai pakolaisten etua. Suositetaan suomalaisia tuotteita ja palveluja, vaikka ne olisivat kalliimpia. Kehitysavusta vähintään 70 % jää Suomeen työn tai palvelujen kautta. Nationalismi nähdään terveenä arvona.

20. Arvolistat käytäntöön

Valtiolla on yksi yhteinen pääarvolista, mutta jokaisella virastolla on myös oma tehtävänsä palveleva arvolista. Päätökset tehdään aina näiden arvojen pohjalta. Ja mikä tärkeintä, niiden käyttöä valvotaan.

Arvokas elämä – tie uuteen Suomeen

Pekka Himasen ja Manuel Castellsin tutkimus *Arvokkaan elämän malli* nostaa esiin ajatuksen, että kaikkien mahdollisuus arvokkaaseen elämään on nostettava kansalliseksi tavoitteeksi.

Himanan määrittelee arvokkaan elämän näin:

"Ihminen kokee terveellä tavalla oman arvokkuutensa, jonka pohjalta hän voi nähdä toisten ihmisten vastaavan arvokkuuden – yli kulttuuristen ja sukupolvirajojen, maailmanlaajuisesti ja myös tulevien sukupolvien suhteen."

Raportti ehdottaa käytännön toimiksi:

- hyvinvointivaltion uudistamista
- siirtymistä ekologiseen talouteen
- arvokkaan elämän ideologian sisällyttämistä koulutukseen
- johtamis- ja työkulttuurin muuttamista
- poliittisen johtajuuden kehittämistä visionäärisempään suuntaan

Nämä ideat ovat hyviä – mutta nykyinen poliittinen eliitti ei tule niitä toteuttamaan. Tarvitaan perusteellinen uudistus: valtiovallan pöytä on puhdistettava ja hallintosysteemi rakennettava uudelleen ennen kuin voimme toivoa, että uudet päättäjät omaksuvat nämä arvot.

Arvokas elämä ei ole mahdollinen, jos elämme ahneuden, riiston, pahuuden ja itsekkyyden ehdoilla. Se vaatii arvokkaita tekoja ja hyvän arvomaailman. Kun kunnioitamme hyviä arvoja, nostamme Suomen itsetunnon korkealle ja uskallamme kulkea omaa polkuamme – rohkeasti, rehdisti ja terveiden arvojen ohjaamina.

Toimimme kansainvälisten lakien mukaisesti, mutta asetamme oman etumme etusijalle. Kukaan ei kunnioita nöyristelevää maata, mutta kaikki kunnioittavat maata, joka kulkee omaa tietään määrätietoisesti.

Arvo-opetus annetaan koko kansalle – esikoulusta yliopistoon. Tämä ei tarkoita, että palamme vanhoillisiin arvoihin, mutta meidän on myös otettava huomioon meidän historialliset sekä kristilliset arvot, jotka pitivät meidät kaidalla tiellä. Ne olivat Suomen selkäranka 1990-luvun loppuun asti ennen kuin ne peittyivät kulutushysterian, itsekkyyden ja ahneuden alle. UAD-hallitus tulee miettimään nämä arvot uudelleen.

Tutkimukset osoittavat, että selkeät arvot ja periaatteet helpottavat niiden mukaista toimintaa. Jos arvoja ei ymmärretä tai sisäistetä, ei virkamiestenkaan toiminta voi perustua niihin. Tarvitaan selkeät arvot, pelisäännöt ja seuraamukset niiden rikkomisesta. Kun arvot ohjaavat toimintaa ja ne on sisäistetty, myös korkea eettinen taso toteutuu.

Kulttuurillinen arvokartta

Sosiaalipsykologi **Shalom H. Schwartz** on kehittänyt empiirisesti testattavan, universaalin arvoteorian, joka pätee eri kulttuureissa. Hänen keskeinen havaintonsa on, että arvot ovat yhteydessä toisiinsa – ne voivat täydentää toisiaan tai olla keskenään ristiriidassa.

Yksi hänen tunnetuista malleistaan käsittelee **kulttuurisia arvo-orientaatioita**. Teoria sisältää seitsemän keskeistä arvoa ja niitä kuvaavan kulttuurisen arvokartan. Kartta paljastaa, miten eri maat sijoittuvat suhteessa toisiinsa arvojensa perusteella.

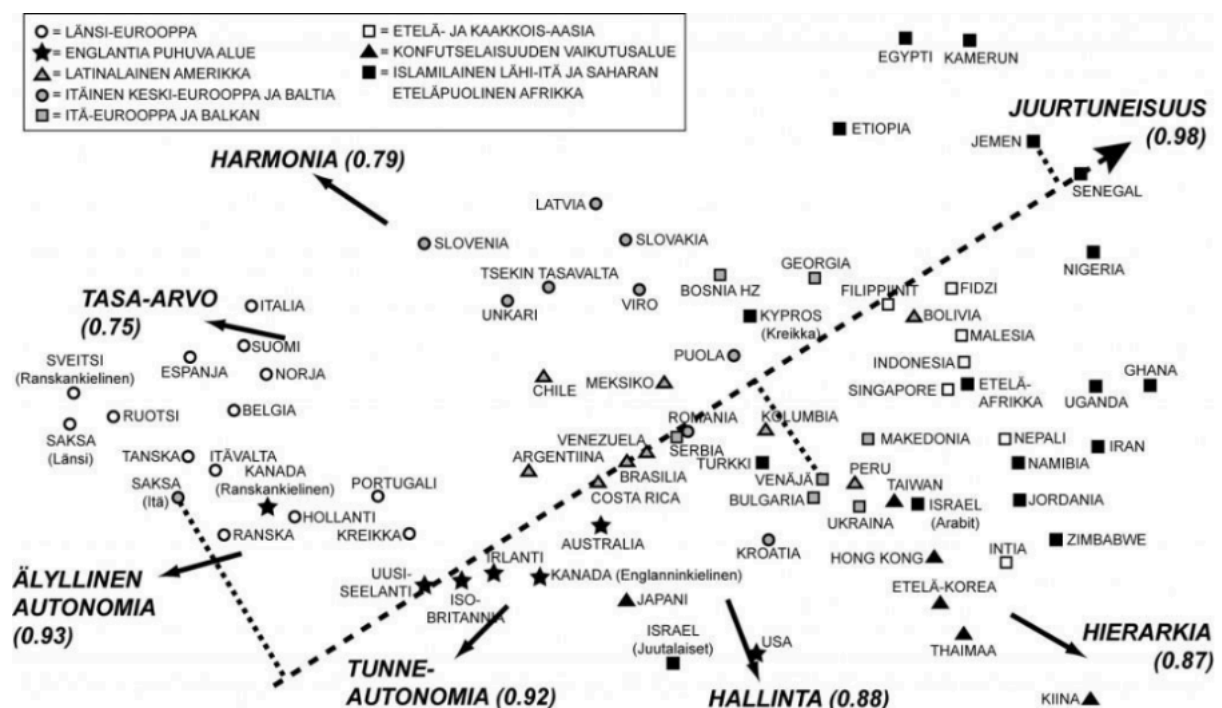
Eri maiden sijaintia kartalla selittävät monet tekijät:

Johto ja hallintotapa – Vallanpitäjät hyödyntävät usein juurtuneisuutta, hierarkiaa ja hallintaa vallassa pysyäkseen.

Uskonto ja perinteet – Monet kulttuuriset ja uskonnolliset asenteet toimivat vallan välineinä ja vaikuttavat suoraan yhteiskunnan arvoihin.

Suomi sijoittuu muiden Pohjoismaiden ja monien Euroopan maiden kanssa **tasa-arvoa puolustavaan, älyllistä autonomiaa ja harmoniaa korostavaan länsieurooppalaiseen arvoyhteisöön**.

Tässä meidän arvoympäristössä yksilöä ja ihmisoikeuksia kunnioitetaan eri tavalla kuin esimerkiksi monissa Aasian tai Afrikan maissa, joissa yksilö on usein alisteisessa asemassa yhteisön, hallitsijan tai uskonnon edessä.

Suomen paikka kulttuurisella arvokartalla ei ole pysyvä. Voimme siirtää sitä haluamaamme suuntaan määrätietoisella asenne- ja arvokoulutuksella. Suomessa vallitsee jo nyt vahva ja terve arvomaailma, joten sen kehittäminen entistä paremmaksi on huomattavasti helpompaa kuin monissa muissa maissa.

Arvojen DNA

Miten eri poliittiset puolueet korjaisivat esimerkiksi nuorisohuliganismin?

Suomen Kuvalehden artikkeli kiteytti asian hyvin:

Kuripuolue näkee häirikön.

Ymmärryspuolue näkee lapsen.

Toinen puhuu pennusta, räkänokasta ja nillittäjästä.

Toinen näkee kasvukivun, oireilun ja murrosiän.

Tämä yksinkertainen esimerkki osoittaa, kuinka erilaiset aatteet ja asenteet muovaavat tapojamme ratkaista ongelmia ja hallita yhteiskuntaa. Näemme maailman aina omien arvojemme kautta – yksilöinä, puolueina ja valtioina.

Arkiset asenteet, kuten muoti, musiikkimaku tai ruokailutottumukset, voivat muuttua nopeasti. Sen sijaan **kulttuurilliset asenteet** muuttuvat hitaammin – ne ovat kuin kansakunnan DNA, joka ei niin helpolla muutu. Mutta myös niitä voidaan muokata, erityisesti jos muutos aloitetaan varhaislapsuudessa. Mutta sanottakoon lisäyksenä, että some ja media on onnistunut rikkomaan jopa näitä kulttuurillisia arvoja yllättävän nopeasti, jos muutosta verrataan viime vuosituhatkalle.

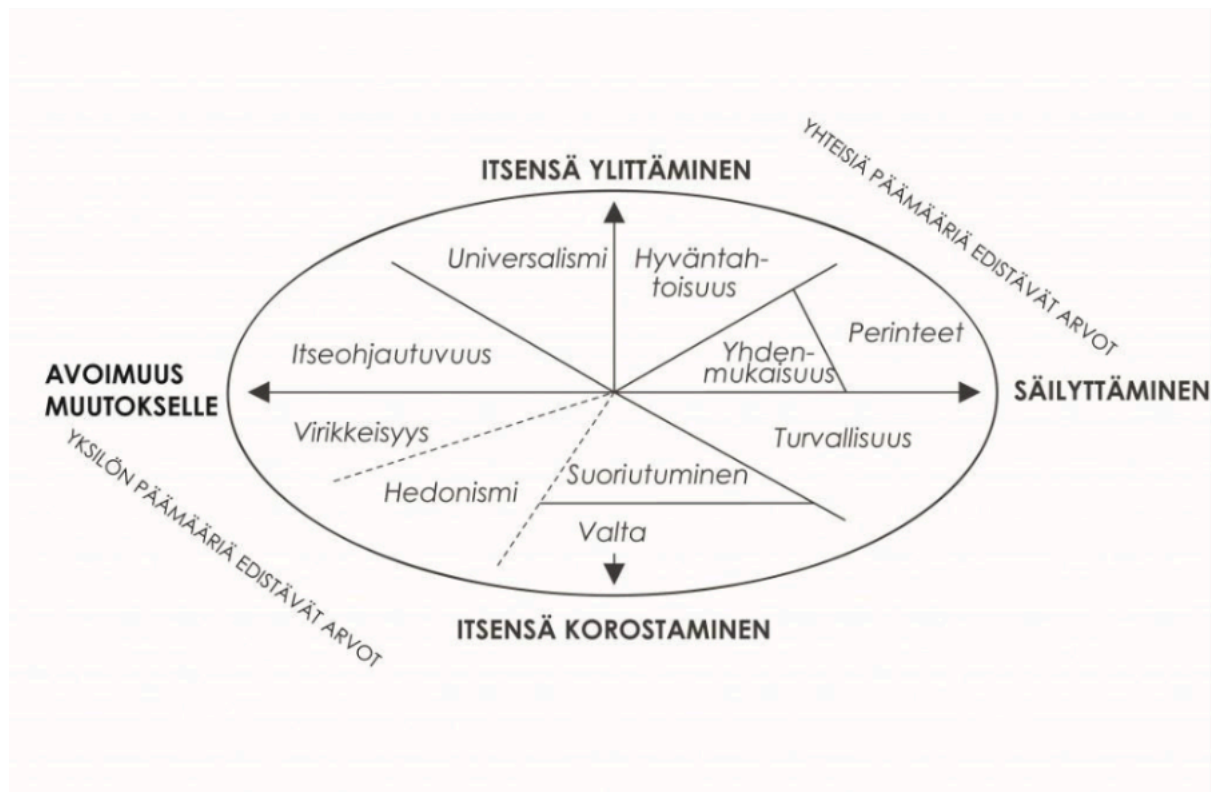
Perhe on arvomaailman perusyksikkö. Siksi yrittäjien lapsista tulee usein yrittäjiä, lääkäreiden lapsista lääkäreitä ja tupakoivien vanhempien lapsista tupakoijia. Sama pätee alkoholin ja huumeiden käyttöön. Myös työttömyys, laiskuus ja epäsosiaalisuus kumpuavat usein perheiden arvoista – aivan kuten ahkeruus, rehellisyys ja myönteisyyskin.

Arvoympyrä

Shalom H. Schwartzin yksilöiden arvoja käsittelevä teoria kiteyttää ihmisen arvomaailman kymmenen arvon muodostamaksi arvokehäksi.

On tärkeää ymmärtää, että toisiaan vastakkaiset arvot ovat keskenään ristiriidassa.

Jos poliitikot ja maan hallitus painottavat suoriutumista ja vallan tavoittelua, he eivät voi samanaikaisesti olla aidosti hyväntahtoisia ja universaalisia arvoiltaan.

Arvojen motivaatiosisällöt

- **Itseohjautuvuus** on toiminnan ja ajattelun vapautta, omien päämäärien valintaa sekä uuden tutkimista ja luomista.
- **Virikkeisyys** on jännityksen ja uuden etsimistä sekä halua kohdata haasteita.
- **Hedonismi** on mielihyvän ja nautintojen etsimistä sekä itsensä hemmottelua.
- **Suoriutuminen** on henkilökohtaisen menestyksen tavoittelua, oman kulttuurin arvostamia standardeja noudattaen.
- **Valta** on muiden ihmisten ja resurssien hallintaa sekä yhteiskunnallisen arvostuksen ja statuksen kunnioitusta.
- **Turvallisuus** on yhteiskunnan, lähipiirin ja oman elämän tasaisuutta ja harmonista jatkuvuutta.
- **Yhdenmukaisuus** on pidättäytymistä teoista ja mieltymyksistä, jotka voivat häiritä muita tai sotia yhteisöä koskevia odotuksia tai normeja vastaan.
- **Perinteillä** tarkoitetaan kulttuurin tai uskonnon edellyttämien tapojen noudattamista, kunnioitusta, hyväksymistä ja niihin sitoutumista.
- **Hyväntahtoisuus** on lähipiiriin kuuluvien ihmisten hyvinvoinnin edistämistä ja etusijalle asettamista.
- **Universalismi** on myös muiden kuin omaan lähipiiriin kuuluvien ihmisten sekä luonnon hyvinvointi tarpeiden ymmärtämistä, arvostusta, suvaitsemista ja suojelua.

Missä kohtaa arvoympyrää on Suomen poliitikkojen arvomaailma tällä hetkellä? Millaisia olisivat poliitikkojen päätökset, jos ne perustuisivat itsensä ylittämiseen? Millainen maa

Suomi olisi silloin? Missä kohtaa ympyrää sinä ja perheesi olette? Millaiset arvot ohjaavat yritystä, jossa työskentelet?

Voimme vastata tähän kysymykseen Schwartzin arvoympyrän näkökulmasta näin:

1. Suomen poliitikkojen arvomaailma tällä hetkellä

Nykyinen poliittinen päätöksenteko Suomessa sijoittuu pitkälti **"Saavutus" (suoriutuminen)** ja **"Valta"** -sektorille arvoympyrässä.

Painopiste on talouskasvussa, tehokkuudessa, kilpailukyvyssä ja vallan säilyttämisessä.

Hyväntahtoisuus ja universaalisuus (yhteisen hyvän ja koko ihmiskunnan edun korostaminen) jäävät usein toissijaisiksi, erityisesti silloin, kun ne ovat ristiriidassa taloudellisten tai poliittisten intressien kanssa.

2. Jos politiikka perustuisi "itsensä ylittämiseen"

Itsensä ylittäminen liittyy arvoympyrässä **"Hyväntahtoisuuteen"** ja **"Universaalisuuteen"**.

Päätökset painottuisivat yhteisvastuuseen, ympäristönsuojeluun, ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon, myös kansainvälisesti.

Lyhyen aikavälin taloudelliset hyödyt eivät ohittaisi pitkän aikavälin yhteistä hyvää.

3. Millainen maa Suomi olisi silloin?

Ekologisesti kestävä ja ilmastoneutraali.

Eriarvoisuus olisi pieni ja syrjäytyminen harvinaista.

Päätöksenteko olisi avointa ja perusteltua, ja kansalaiset osallistuisivat aktiivisesti.

Taloutta johdettaisiin niin, että se tukee kaikkien hyvinvointia, ei vain pientä eliittiä.

4. Missä kohtaa ympyrää sinä ja perheesi olette?

Tämä on henkilökohtainen pohdintatehtävä:

Painotatteko enemmän turvallisuutta ja perinteitä?

Vai korostatteko vapautta, luovuutta ja uusia kokemuksia?

Vai asetatteko yhteisön ja ihmiskunnan edun oman edun edelle?

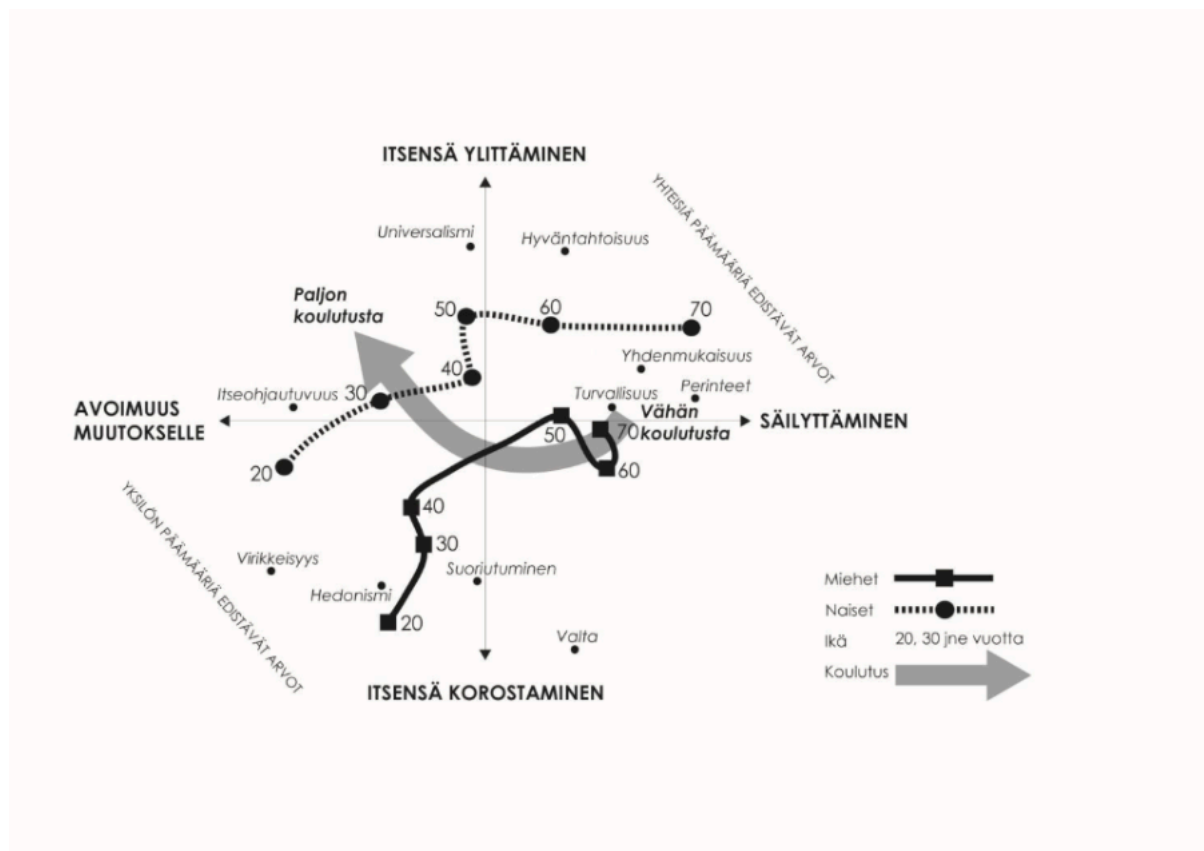
On hyvä ymmärtää, että jos sinun tai perheesi arvot ovat vaikka valta ja saavutus eli suorittaminen, niin sinun tai perheesi on erittäin vaikea olla tyytyväinen ja onnellinen. Voiko paha ihminen olla onnellinen ja tyytyväinen itseensä ja elämäänsä?

5. Millaiset arvot ohjaavat työpaikkaasi tai yritystäsi?

Jos yritys painottaa voittoa, kilpailua ja markkina-asemaa → se on lähellä **"Saavutus/Valta"**-sektoria.

Jos yritys keskittyy työntekijöiden hyvinvointiin, ympäristöön ja asiakasarvoon → se kallistuu kohti **"Hyväntahtoisuus/Universaalisuus"**-aluetta.

Seuraava Schwartzin kaavio osoittaa, miten sukupuoli ja ikä vaikuttavat arvomaailmamme kehitykseen.

Olemme suuressa murroksessa

Nuorten ja vanhempien arvomaailmat etäännyvät toisistaan yhä kiihtyvällä vauhdilla.

Nykynuorison arvot muokkautuvat pitkälti somen, internetin ja median kautta, kun taas vanhemmilla sukupolvilla ne syntyivät kodin, koulun, ja uskonnon vaikutuksesta.

Perheinstituutio on murroksessa:

Perheet hajoavat, tai niitä ei perusteta

Yhä useampi elää pidempään yksin

Syntyvyys laskee

Parisuhteiden mallit ja suhtautuminen seksuaalisuuteen muuttuvat

Koulu on kilpailua ja suorittamista jo esikoulusta lähtien.

Pääuskonnot menettävät merkitystään, samalla kun uusia uskontoja ja elämäntapoja syntyy.

Kaikki arvot ja traditiot, jotka ennen loivat kansallista ja henkilökohtaisista identiteettiä ja turvallisuutta – koti, koulu, työ, kirkko ja yhteiskunta – ovat henkisen ja fyysisen muutoksen ja/tai hyökkäyksen kourissa.

Traditioiden muuttuminen ei ole itsessään ongelma; niiden kuuluukin elää ajassa. Huolestuttavaa on kuitenkin se, **mitä on tulossa tilalle**: narsistinen yksilöllisyys, ahneus, julkisuuden tavoittelu, rahanhimo, vallanhalu, paisunut ego ja *"minulle kaikki heti"* -asenne. Näistä on tullut tämän päivän uusi arvomaailma.

Siirrämme nyt lapsillemme näitä yllä olevia arvoja, samalla kun monet eettiset perusarvot – kohteliaisuus, vanhempien ja opettajien kunnioitus, toisten auttaminen, oikeudenmukaisuus, kohtuullisuus, ahkeruus, rehtiys ja rehellisyys – katoavat. Nämä ovat ne arvot, joilla Suomen nostettiin sodan raunioista menestyväksi valtioksi.

Jos kansan tai hallituksen arvomaailma ei ole terve, ei yhteiskuntakaan voi hyvin.

Mitä sinä haluat luoda?

Millaisen esimerkin annat arvoistasi lapsillesi ja ympäristöllesi oman käytöksesi kautta?

Opetatko omalla esimerkilläsi hyviä vai huonoja arvoja?

Ovatko sinun ja perheesi terveys sekä henkinen ja fyysinen hyvinvointi sinulle tärkeitä?

Syötkö pääosin terveellisesti vai roskaruokaa?

Tupakoitko, käytätkö huumeita tai juotko liikaa?

Otatko liikaa velkaa ja tuhlaatko rahasi turhuuksiin?

Oletko muotivillitysten orja?

Jätätkö tavaroita kaupassa minne sattuu, heitätkö roskia maahan?

Oletko itsekäs, röyhkeä ja töykeä?

Olemme kokonaisuus: Jopa mitättömiltä tuntuvat teot kertovat arvoistamme ja ovat heijastu siitä mitä olemme.

Jos roskaamme luontoa, emme oikeasti pidä huolta itsestämme emmekä elinympäristöstämme.

Jos emme kunnioita muiden omaisuutta, emme kunnioita myöskään omaa omaisuuttamme.

Jos emme välitä omasta terveydestämme, emme välitä lastemme terveydestä.

On aika palata terveisiin arvoihin ja luoda uusi hallintomalli, jossa hallitus toimii taustalla yhteiskunnan tukipilarina ja yksilö voi hallita omaa elämäänsä.

Yksilön, yritysten ja hallituksen hyvä kulkevat käsi kädessä – ja yhdessä ne luovat koko yhteiskunnan hyvinvoinnin. Arvot ohjaavat valintojamme. Arvot luovat tulevaisuutemme.

Tämän päivän arvovalintasi rakentavat sinun, perheesi ja koko maan tulevaisuuden.

2025 – lisäys

Kaikkein huolestuttavinta on, että merkittävä osa tästä uudesta muutoksesta on johdettua ulkomailta, ja samaa tapahtuu myös monissa maissa. Ne tahot, jotka tätä ohjaavat, eivät välitä, jos he tuhoavat ihmisiä tai perheitä.

Etenkin nuoret naiset ovat henkisesti kovilla. Heidän geeniperimänsä huutaa lasten perään, mutta media ohjaa ja jopa painostaa heitä elämään toisin. Mielialalääkkeitä käytetään kuin karkkia. Yhä useampi nuori hakee työkyvyttömyyseläkettä psyykkisistä syistä.

Monet selittävät tämän johtuvan työelämästä – ja sillä voi olla osuutta asiaan – mutta uskon, että suurempi syy on siinä, että elämme omaa luontoamme vastaan. Kun pyrimme pätemään sosiaalisessa mediassa, emme tiedä kuka olemme ja mitä meidän pitäisi tehdä, ja joudumme jatkuvan vertailun kohteeksi, se kuormittaa mieltä huomattavasti enemmän kuin haluamme myöntää.

Työeläkevakuuttaja **Varma** sai vuonna 2024 ennätysmäärän alle 25-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkehakemuksia. Tämä oli jo kolmas perättäinen kasvuvuosi. Suurin kasvu nähtiin alle 25-vuotiaiden ikäryhmässä.

"Mielenterveysperustaista työkyvyttömyyseläkettä myönnettiin alkuvuonna eniten alle 35-vuotiaille, kertoo työeläkeyhtiö Elo." **"Työeläkeyhtiön mukaan lukujen taustalta löytyy esimerkiksi – ilmastonmuutos"**. Salli minun nauraa.

Kyse on kriisistä, joka voi muodostua hyvin kalliiksi ongelmaksi niin Suomelle kuin yksilöille. Tämä tuskin ratkeaa itsestään – päinvastoin, todennäköisesti se pahenee. Tietyt tahot huolehtivat siitä, että näin tulee käymään. Heidän tavoitteensa on murentaa uskontomme, perheemme, arvomme ja perinteemme. Kun olemme henkisesti rikki, meidät on helppo vallata.

Kun arvomaailmamme muuttuu, maailmamme muuttuu!

¹ Schwartz, Shalom H.: Kulttuuriset arvo-orientaatiot: Kansallisten erojen luonne ja seuraukset. Limor kustannus 2011.

Ajatuksistasi tulee sanojasi. Sanoistasi tulee tekojasi. Teoistasi tulee tapojasi. Tavoistasi tulee arvojasi. Arvoistasi tulee kohtalosi. - Mahatma Gandhi